

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Digitala verktyg inom bildundervisningen

En kvalitativ intervjustudie med fem bildlärare

Indira Kusmic

Examinationsarbete 15 hp

Inom VAL

Lärarytildningen

Vårtermin 2020

Handledare: Johan Bäcklund

Examinator: Martin Hugo

SAMMANFATTNING

Indira Kusmic

Digitala verktyg inom bildundervisningen

En kvalitativ intervjustudie med fem bildlärare

Antal sidor 29

Syftet med denna studie är att beskriva fem bildlärares erfarenhet av att använda digitala verktyg i bildundervisningen.

Frågeställningar

1. Vilka digitala verktyg använder bildlärarna i sin undervisning?
2. Hur använder bildlärarna digitala verktyg i sin undervisning?
3. Vilka för- och nackdelar beskriver bildlärarna när de använder digitala verktyg?

Semistrukturerade kvalitativa intervjuer med öppna frågor genomfördes med syftet att samla bildlärares erfarenheter inom området. Resultatet visade att respondenterna använder Internet, dator, iPad, Youtube och skrivare nästan dagligen. Andra IT-verktyg som användes frekvent var Adobe Photoshop, Pixlr, Gimp, iMotion, digital kamera, OneNote och Padlet. Vidare visade resultatet att digitala verktyg är ett hjälpmedel i dagens undervisning men också en nödvändighet när det gäller bildundervisningen. Som med allt finns det nackdelar när detta krånglar och inte fungerar som det ska, men fördelarna med digitala verktyg är ändå större.

Sökord: bild, konstutbildning, bildundervisning, digitala verktyg, estetiska ämnena

---

Postadress

Högskolan för Lärande
och Kommunikation (HLK)
Box 10
551 11 JÖNKÖPING

Gatuadress

Gjuterigatan 5

Telefon

036101000

Fax

036162585

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund	2
2.1 Den historiska utvecklingen av IT satsningar	2
2.2 Skolverket om digitala verktyg	3
2.3 Ändringarna i bildämnet genom historien	4
2.4 Digitalisering som hjälpmedel	6
2.5 Tre studier om digitala verktyg i bildundervisningen	7
2.6 Teorier som ska användas	9
3. Syfte och frågeställningar	10
4. Metod	11
4.1 Val av metod	11
4.2 Urval	11
4.3 Genomförande	12
4.4 Bearbetning av data	12
4.5 Etiska överväganden	13
5. Resultat	14
5.1 Digitala verktyg som bildlärarna använder i sin undervisning	14
5.2 Hur lärarna använder digitala verktyg i sin undervisning?	15
5.3 Vilka för- och nackdelar beskriver bildlärarna i sin undervisning när de använder digitala verktyg?	16
5.3.1 Fördelarna	16
5.3.2 Nackdelarna	18
5.4 Varför välja digitala verktyg?	18
6. Diskussion	21
6.1 Resultatdiskussion	21
6.1.1 Användning av digitala verktyg	21
6.1.2 Nackdelarna med användning av digitala verktyg	22
6.1.3 Fördelarna med användning av digitala verktyg	23
6.1.4 Slutsats	24
6.2 Metoddiskussion	26
6.3 Vidare forskning	26
7. Referenser	27
Bilaga	

1. Inledning

Digitalisering dominerar en viktig del av vårt samhälle. Den digitala världen har alltmer blivit en del av våra liv, fritiden, underhållningen och inte minst utbildningen. Den digitala vågen i köket, kaffeapparater i fikarummet, iPhone och iPad är produkter vi dagligen använder utan att vidare tänka på det. Smarta Prylar eller ”Internet of Things” kallas dessa uppkopplade enheter (Parnes, 2018). Just därför ser jag ett behov av att ha bättre kännedom om digitala verktyg och användning inom bildundervisningen. Samtidigt beskriver Skolverket (2011) att lärarna ska använda digitala verktyg. Det är ett väldigt intressant ämne att utforska eftersom det inte fanns inga datorer i undervisningsprocessen förrän på 70-talet. Införandet av informationsteknologi (IT) i skolan började som tidigast på 1970-talet genom en motion i Sveriges riksdag. Grunden till detta var Skolöverstyrelsens rapport som påpekade en rad möjligheter för både lärare och elever att använda datorerna inom skolverksamhet (Eriksson, 2006). Parnes (2018) påpekar att:

Datorer har blivit en central roll i allt vi gör, finns överallt omkring oss och förekommer i alla yrkeskategorier. Det betyder inte att alla ska bli programmerare men en förståelse för hur datorer fungerar och hur de ska användas effektivt blir allt viktigare. (Parnes, 2018, s. 2)

Vidare anser jag att digitala verktyg fortfarande går hand i hand med den traditionella undervisningen. Lärarna använder sig av traditionella undervisningsverktyg som exempelvis att skriva på tavlan med en penna. Samtidigt använder de digitala verktyg så som Powerpointpresentationer, YouTube klipp osv. Detta påstående grundar jag på min egen erfarenhet i bildundervisningen men också från min högskoleutbildning inom grafisk design och media på nittioalet. Detta är ett intressant ämne som är viktigt att lyfta upp och dessutom ett privilegium bland andra ämnen eftersom bildlärarna får alltmer frihet i att använda sig av digitala verktyg. Digitala verktyg omfattar allt som har med teknik i utbildningen att göra, sådana redskap som datorer, surfplattor, smarta mobiltelefoner och interaktiva anslagstavlor. Det kan också stå för undervisningsspel och digitala inlärningsverktyg samt skolappar och plattformar (Haelermans, 2017). Studiens syfte är därför att klargöra vilken typ av digitala verktyg lärarna använder i bildundervisningen i årskurs 7-9 samt vilka för- och nackdelar de stöter på.

2. Bakgrund

Bakgrunden är uppdelad i sex avsnitt. I det första avsnittet beskrivs den historiska utvecklingen av IT-satsningar i svenska skolan. Avsnitt två handlar om vad Skolverket skriver om digitala verktyg. Vidare skrivs i avsnitt tre om ändringarna i bildämnet genom historien. Avsnitt fyra förklarar digitalisering som hjälpmedel i bildundervisningen. Vidare i avsnitt fem förklaras tre studier om digitala verktyg i bildundervisningen. Det sista avsnittet nämner teorier som själva studien utgår ifrån.

2. 1 Den historiska utvecklingen av IT satsningar

Det här kapitlet handlar om IT-satsningar i grund- och gymnasieskolan i Sverige. Enligt Eriksson (2006) har den svenska skolan varit föremål för satsningar på informationsteknik (IT) under andra hälften av 1990-talet och i början av 2000-talet. Målet med en sådan satsning var att införa IT som verktyg för kompetensutveckling och pedagogiskt hjälpmedel.

Införandet av IT i skolan började på 1970-talet i form av en motion i Sveriges riksdag (Eriksson, 2006). *Datalära* blev en del av kursplanen för högstadiets matematik i 1980 års läroplan. *Datalärare på grundskolans högstadium* kom några år senare som första satsningar på IT-skolan. Alla elever skulle få 80 timmars undervisning om både datorns uppbyggnad och funktion. För att undervisningen skulle vara möjligt satsade staten mellan 1984/85 och 1986/87 60 miljoner kronor som skulle tillfalla kommunerna för inköp av datorer. Det räckte till åtta datorer i varje högstadieskola, som oftast var placerade i datasalar. Satsningar inom *datalära på grundskolans högstadium* resulterade i investeringar av hårdvara (Eriksson, 2006). Ett år senare kom *datorn som pedagogiskt hjälpmedel*, även kallad *datorn och skolan (DOS)*. Det riktade sig på mjukvaror eller utvecklingen av datorprogram. Satsningen pågick mellan 1988/89 och 1990/91. Arbetet gick på tre nivåer: nationell, regional och lokalnivå. DOS-satsningen hjälpte framförallt språklärare och elever i språkämnerna och ordbehandling. Det utvecklades även datorprogram för praktiska och estetiska ämnena (Eriksson, 2006). I den satsningen förbrukades minst 500 miljoner kronor för att skapa bättre förutsättningar för användning av IT i skolan.

En ny fas av olika satsningar inleddes år 1994. Tanken var att påskynda utvecklingen och omvända Sverige från industrination till *kunskapssamhälle*. Ett förslag var att alla skolbarn måste lära sig att använda IT. Användningen av IT skulle hjälpa utvecklingen av pedagogiska metoder och vara till nytta med inläringen. Samtidigt skulle det öka lärarnas och elevernas kreativitet samt bidra till personalutveckling (Eriksson, 2006). Sammanlagt har 1,4 miljarder kronor använts för satsningar på IT i skolan mellan 1995–2001.

Nästa satsning påbörjades 1999 som fick namnet *ITiS (IT i Skolan)*. Den var en bred och en viktig kampanj, knuten till de föregående satsningarna och baserad på kompetensutveckling. *ITiS* var driven av utbildningsdepartementet som har stått bakom delegation för IT i skolan. Kampanjen omfattade 1,7 miljarder kronor och hade som mål att nå ut till hälften av landets 150 000 lärare. Deras motto var *lärande verktyg*. Lärarna fick en egen dator, deltog i en kurs och hade arbetsträning (Eriksson, 2006).

Under 2011 och följande år lanserades öppna, gratis, nätbaserade utbildningar (*Massive Open Online Courses, MOOC*) som har fått en stor global medieuppmärksamhet (Dunkels & Lindgren, 2014). Det utmanar på många sätt det formella utbildningssystemet och ny folkbildning växer fram. Detta sker via öppna plattformar för experter som skapar egna utbildningar med kollegial bedömning (Dunkels & Lindgren, 2014).

2.2 Skolverket om digitala verktyg

Med digitala verktyg i bild menar Skolverket (2011) användning av film, ljud, digital bearbetning och foto. Skolverket (2011) skriver om digitala verktyg i kursplanen, under ämnets syfte och i det centrala innehållet. Kursplanen påpekar vad elever behöver i sin undervisning. I kursplan – bild för grundskolan, årskurs 7-9 står det:

Undervisningen i ämnet bild ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur bilder skapas och kan tolkas. Genom undervisningen ska eleverna få erfarenheter av visuell kultur där film, foto, design, konst, arkitektur och miljöer ingår. (Skolverket, 2011, s. 1)

Vidare i ämnets syfte skriver Skolverket (2011) att genom undervisningen i ämnet bild ska eleverna ges möjligheter att utveckla sin förmåga att skapa bilder med bland annat digitala

och hantverksmässiga tekniker och verktyg samt med olika material.

Ytterligare i det centrala innehållet i årskurs 7–9 skriver Skolverket (2011) att eleverna ska praktisera bildframställning genom kombinationer av bild, ljud och text i eget bildskapande. Eleverna ska också öva digital bearbetning av fotografier och andra typer av bilder (Skolverket, 2011). Vidare står det i Skolverket (2011) att lärarna borde använda digitala verktyg.

Alla elever ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att använda digital teknik. De ska även ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt kunna värdera information. (Skolverket, 2011, s. 32)

Samtidigt ska personalen få den kompetensutveckling som krävs för att göra sina uppgifter (Skolverket, 2011). Skolverket framhäver följande punkter:

- Skolan ska ansvara för att varje elev genom grundskola kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapsökande, kommunikation, skapande och lärande
- Skolans arbetsmiljö utformas så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, till exempel bibliotek, datorer och andra hjälpmedel
- Personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. (Skolverket, 2011, s. 22)

2.3 Ändringarna i bildämnet genom historien

Utifrån bildämnets historiska utveckling kan vi se att själva arbetssättet präglas av en gammal tradition som har sitt ursprung i avbildade och färdighetstränande bilder (Skolverket, 2011). I Lgr 62 kallades bild för teckning. Ämnets karakteristiska utseende var så kallad *fritt skapande*. Lärarens uppdrag var bland annat att se till att eleverna uttryckte sig med expressiva bilder utifrån sin egen fantasi (Skolöverstyrelsen, 1962). Med Lgr 69 utvecklades ämnet bild. Bildämnet hade fortfarande namnet teckning. Ett nytt område introducerades i bildämnet nämligen bildkommunikation (Skolöverstyrelsen, 1969). Bildkommunikation innebär att eleverna skulle göra kvalitativa bildanalyser genom att beskriva och analysera konstverk från

kända konstnärer. Att också fortsätta göra kvalitativa teckningar var inte avslutat i denna period. Det var bara ett nytt område som introducerades just då.

Vidare i Lgr 80 var bildämne som ett språk och fick en utökad betydelse i den svenska skolan. ”Ett viktigt kommunikationsmedel förutom att tala, läsa och skriva” (Skolöverstyrelsen, 1980, s. 69). År 1980 ändrades namnet teckning till namnet bild. Att göra bildanalyser och *fritt skapande* fortsatte men ämnets tidigare association med bara konst kopplas nu till modern konst och design. Datorerna var introducerade och eleverna samt lärarna kunde använda dem i samband med undervisningen (Skolöverstyrelsen, 1980).

Den svenska skolan är en 9-årig obligatorisk grundskola och bildämnet som för första gången ska betygsättas kommer i årskurs 6 som eget ämne med de nya betygen och den nya kursplanen som kom 2011 med Lgr 11 (Skolverket, 2011). Skolverket (2011) föreskriver att eleverna ska göra konst, bildanalys, teckning, arkitektur och design men också få erfarenhet av film, foto och ljud. Den Nationella utvärderingen i bild (NU-03) som gjordes 2003 av Marner, Segerholm och Örtegren undersökte förhållandet mellan digitala verktyg och bildämnet. Den visade att den traditionella undervisningen så som målning och teckning fortfarande hade ett stort grepp i undervisningen. Enligt NU-03 var lärarnas syn på digitala verktyg begränsad. Bildlärarna saknade en del av fortbildning inom digitala verktyg.

Bidlärarna efterlyser fortbildning i digital bildhantering. Riktad och fördjupad fortbildning av lärarna i digital bildhantering och grafisk form föreslås samt en satsning på hård- och mjukvara anpassade för ändamålen. (Marner, Segerholm & Örtegren, 2003, s. 10)

Vidare skriver Marner, Segerholm och Örtegren (2003):

Fler pojkar än flickor arbetar med digitala medier i bild, men utrymmet för att arbeta med dessa i skolan är begränsat. Ett ökat inslag av sådana medier i bildundervisningen kan vara ett sätt att öka pojkarnas motivation. Moderna medier och digital bildhantering bör få större utrymme i bildundervisningen. (Marner, Segerholm & Örtegren, 2003, s. 22).

Den sista Nationella utvärderingen i bild gjordes 2015 av Skolverket och betonar kritisk granskning av olika typer av bilder i olika kulturer som infördes med Lgr 11. Samtidigt är bildhantering med hjälp av digitala tekniker tydligare framlyft för alla årskurser (Skolverket, 2015).

2.4 Digitalisering som hjälpmedel

Den digitala revolutionen inom utbildningen har tagit oss med en storm. Vi lever i new media age (Kress, 2003). Digitala verktyg har ersatt traditionella böcker mer och mer (a.a.). Digitala verktyg står för 50 procent av samtliga inslag i bildundervisningen. Det visar en fallstudie i nio skolor om digital media i den svenska bildundervisningen (Marner & Örtegren, 2013). Författarna frågar sig hur det är möjligt när digitaliseringen i bildundervisningen går långsamt. Detta är möjligt eftersom eleverna inte arbetar med samma uppgifter. Lärarna är flexibla när eleverna arbetar med olika uppgifter. Det fanns i studien åtta datorer nära bildsalen. Detta underlättade för eleverna. De behövde inte gå från bildsalen och boka datorerna externt (Marner & Örtegren, 2013).

Enligt Långström och Viklund (2006) har användningen av internet och digitalisering i bildundervisningen blivit ett hjälpmedel i undervisningen. Många ser internet och digitalisering som ett problem och hinder men i själva verket ger datoriseringen stora pedagogiska och metodiska möjligheter. Exempelvis Heydon et al. (2017) har valt att fokusera på digitaliseringen i praktiken och att undersöka de för- och nackdelar som implementeringen av digitala verktyg i bildsammanhang kan ha på olika typer av sociala relationer. Resultatet visar att det finns en vilja att dela med sig och hjälpa varandra med det digitala skapandet. Samtidigt uppstod en förståelse och glädje av att kunna visa upp processerna och de färdiga produkterna för andra deltagande, som för nära och kära (Heydon et al., 2017). Att också ha iPad i skolan resulterade i att skapa sociala relationer, inte bara mellan jämnåriga, utan även mellan unga och gamla (Heydon et al., 2017).

Även internationellt ses digitaliseringen som hjälpmedel. Wood (2004) exempelvis, forskade om bildämnet redan 2004 i de brittiska skolorna. Lärarna såg digitala verktyg som hjälpmedel när de skulle arbeta med modernismen. Eleverna kunde använda bildredigeringsprogram och redigera bilder och samtidigt kunde de producera kubistisk konst. Syftet med digitala verktyg

var att skapa självuttryckande arbete. Vidare påpekar Bjärenäs (2019) att tekniken ger stora möjligheter för undervisningen så att läraren ska kunna spendera mer tid åt eleverna och effektivisera lärarens arbete med dokumentation. Selwyn (2016) beskriver i motsats att resultatet av att använda sig av digitala verktyg de sista 40 åren inte har varit vare sig positivt eller negativt. Han påpekar också om samma syfte som är att digitaliseringen underlättar förändringen i undervisningen.

Det tar tid för skolan att digitaliseras. Det krävs också fortbildning av lärarna (Bjärenäs, 2019). Enligt Lindström (2012) är den viktigaste frågan hur skolan ska digitaliseras. Sverige behöver en skola som skall hjälpa eleverna att hantera de möjligheter och utmaningar som uppstår när samhället förändras. Det är viktigt att diskutera vad eleverna behöver lära sig och vilken roll tekniken skulle spela. Hur bildundervisningen och lärandet ska organiseras samt vilka krav detta ställer på bildlärarens yrkesroll och kompetens ska också tas på allvar (Lindström, 2012). Vidare beskriver Dunkels och Lindgren (2014) kopplingen mellan interaktiva medier och lärandemiljöer samt påpekar att den digitala utvecklingen är den viktigaste och största utmaningen för skolan.

2.5 Tre studier om digitala verktyg i bildundervisningen

Marner och Örtegren (2013) forskade om bildundervisningen i årskurs 7–9 i nio skolor. Nedan ges en inblick i deras studie om vad som händer när den traditionella teknologin möter digitala verktyg. De beskriver implementation av digitala verktyg utifrån fyra perspektiv: motstånd, add-on, förankring samt digital media som ses som dominant (Marner & Örtegren, 2013).

Några lärare från undersökningen tyckte att digitala verktyg är irrelevanta för bildundervisningen (Marner & Örtegren, 2013). Lärarna uttryckte att det bästa sättet att undervisa är med den traditionella tekniken i teckning och målning. Detta kallas för *motstånd*. Sex av nio skolor undervisar med hjälp av digitala verktyg. Tre av nio skolor beskriver motstånd till digitala verktyg. En av lärarna från Marners och Örtegrens studie uttrycker sig: ”Digitala medier ses som ett hot mot ämnets traditioner, ämnets frihet och kreativitet” (a.a., s. 23). Enligt läraren är teckningarna och målningarna huvudingredienserna och digital media är marginaliserad. En del

lärare i studien ser digitala verktyg som en möjlighet att fuska eftersom det är så lätt att använda sig av digitala verktyg (Marner & Örtegren, 2013).

Det andra perspektivet är *add-on*. Många lärare implementerar digitala verktyg som *add-on* när de arbetar med några särskilda uppgifter. Till exempel om lärarna arbetar med digitala verktyg i datasal eller när en del av uppgifterna är digitaliserade (Marner & Örtegren, 2013). Digitala verktyg är integrerat i undervisningen mer försiktigt. Marners och Örtegrens forskning visade att fyra av nio skolor har så kallad *add-on* modell av digitala verktyg.

Det tredje perspektivet är *förankring*. Marner och Örtegren (2013) jämför förankringen med de nya delarna som är introducerade i skolan. De nya delarna är digitala verktyg. I början ses digitala verktyg som avvikelser eller en anomali i skolan. Efter ett tag börjar de ta mer och mer plats. Den viktigaste frågan inom förankringen är: "Vad ämnet kan göra med digitala medier snarare än frågan vad digitala media kan göra med ämnet" (a.a., s. 27). Två av nio skolor tillämpar förankring i bildundervisningen.

Det fjärde perspektivet är att digitala verktyg är dominant. Detta är ett extremt påstående och implicerar att digitala verktyg är de mest viktiga verktygen i bildundervisningen (Marner & Örtegren, 2013). Noll av nio skolor visades som dominanta i forskningen.

En annan forskning gjordes av Brink (2012) i några skolor i Umeå. Studien visade att bildlärarna tillämpade digitala verktyg i varierade utsträckning. Resultatet beskrivs i form av olika syften så som produktion, publicering samt interaktion (Brink, 2012). Samtliga bildlärare uppgav att de producerar bilder med digitala verktyg enligt kursmål. I grundskolan används detta främst för att svara på bildämnets centrala mål gällande fotografering och fotoredigering. Bildlärarna framhöll traditionell teckning. Samtidigt tyckte lärarna att det krävs mer fortbildning. Även elevernas intresse är utgångspunkt för användning av digitala verktyg i undervisningen.

Vidare användning av internet som publiceringsverktyg var något bildlärarna angav som en fördel (Brink, 2012). Lärarna har inte eget publiceringsverktyg utan publicerar på redan existerande webbsidor, exempelvis *Deviantart*. Detta är viktigt för elevernas progression men också för att synliggöra skolans bildskapande verksamhet. I Brinks (2012) resultat beskrivs

också interaktion. Även här står internet som en viktig källa för inspiration och diskussion kring exempelvis modern konst men också till visning av film och bilder från nyhetsbyråer. Vidare Brinks resultat påpekar olika faktorer som påverkar tillämpningen av digitala verktyg. De är beskrivna som kunskapsnivå hos läraren, skolans medel för fortbildning, skolans digitala verktyg och resurser, samt elevernas intresse.

En nyare studie gjordes av Alsing (2017) i form av en kvalitativ fallstudie om hur bildlärare använder digitala verktyg i sin undervisning i grundskolans årskurser 7-9. I studien deltog sex bildlärare som alla har lång erfarenhet från bildundervisning. Med intervjuer som underlag visade det sig att det finns integration med digitala verktyg i viss utsträckning. Det som däremot är ett problem är brist av digital kompetensutveckling för dessa lärare. Vidare användning av digitala verktyg berodde på digitala kunskaper hos bildlärarna.

2.6 Teorier som ska användas

Studiens teoretiska perspektiv tar sin utgångspunkt i den didaktiska teorin. ”Didaktiska teorier och modeller är viktiga instrument med vilkas hjälp läraren kan hantera sin verklighet begreppsligt och därmed utveckla sin verksamhet” (Uljens (red.)1997, s. 9). ”Didaktiken används i skolan för att analysera inläringssituationen och utifrån denna analys fatta beslut om hur undervisningen ska bedrivas” (Wikipedia, 2020, s. 1). De didaktiska teorierna bör ha en central roll inom lärarutbildningen särskilt när didaktiken sätts i relation till lärarens uppdrag (Nilholm, 2016). Det handlar inte bara om *hur* ett innehåll ska läras ut utan också *vilket* innehåll som skulle läras ut inom ramarna för ett ämne/område. Samtidigt är det viktigt *när* och *varför* något ska läras ut. Vad, varför, när och hur är centrala för didaktiska frågor. Fokus i denna studie ska läggas på just *hur -frågan* med ett tema som digitala verktyg. Hur använder lärarna digitala verktyg och hur lägger de uppgifterna på det bästa sättet med digitala verktyg är frågor som ska besvaras genom resultatet.

3. Syfte och frågeställningar

Undersökningens syfte är att beskriva bildlärares erfarenheter av att använda digitala verktyg i bildundervisningen. Syftet ska besvaras genom följande frågeställningar:

Frågeställningar

1. Vilka digitala verktyg använder bildlärares i sin undervisning?
2. Hur använder bildlärares digitala verktyg i sin undervisning?
3. Vilka för- och nackdelar beskriver bildlärares när de använder digitala verktyg?

4. Metod

Den metod som används i studien presenteras först i detta kapitel. Anledningen till just detta metodval presenteras varefter urvalet av respondenter och genomförandet samt databearbetning beskrivs. Slutligen skrevs även det etiska förhållningssätt som studien följt.

4.1 Val av metod

Vilken undersökningsmetod som passar bra i en studie avgörs av studiens syfte och frågeställningar (Bryman, 2013). Syftet med denna studie är att beskriva fem bildlärares erfarenhet av att använda digitala verktyg i bildundervisningen samt att få djupare förståelse om för- och nackdelarna med digitala verktyg i bildundervisningen. En kvalitativ metod i form av semistrukturerade intervjuer bedöms som den mest passande metoden. För att få förståelse för människors uppfattningar, åsikter, känslor och erfarenheter är kvalitativa semistrukturerade intervjuer en lämplig metod (Kvale & Brinkmann, 2014). Enligt Dimenäs, (2007) liknar en kvalitativ semistrukturerade intervju ett vanligt samtal, men är annorlunda ifrån det vardagliga samtalet genom att den har ett bestämt fokus.

I semistrukturerade kvalitativa intervjuer finns också en stor flexibilitet. Det krävs inte att frågorna ställs i en specifik följd. Det finns också möjligheter att ställa följdfrågor för att förtydliga innehållet av en fråga för respondenten eller att få ett mer nyanserat svar. En intervjuguide används (se bilaga) för att få med alla teman och frågor som ska undersökas.

4.2 Urval

Mest passande i den här studien var bekvämlighets- men också snöbollsurval (Denscombe, 2014). Bekvämlighetsurval innebär att forskaren väljer respondenterna som är bekanta. Snöbollsurval i sin tur innebär ett urval där personer rekommenderar nya personer som skulle vara kompetenta att ingå in i en intervju. På det sättet kommer nya människor in hela tiden tills forskaren anser att det är tillräckligt med respondenter (Denscombe, 2014). Först skickades förfrågan till fem bildlärare. Genom bekvämlighetsurval fick jag respons av tre som tackade ja. Två bildlärare rekommenderade i sin tur andra bildlärare, deras kollegor som skulle kunna vara

intressanta att ingå i samma studie och som också tackade ja till intervjun.

Bildlärare 1 (BL 1) undervisar i årskurs 6–9 sedan 21 år tillbaka. Hon fick sin behörighet i bild från Göteborgs universitet. Bildlärare 2 (BL 2) är också en mattelärare och behörig bildlärare från Konstfack i Stockholm genom distansutbildning sedan några år tillbaka. Bildlärare 3 (BL 3) är pensionerad behörig lärare från Jönköpings universitet med undervisning i grundskolan inom bildundervisningen sedan 1978. Bildlärare 4 (BL 4) är behörig i matte och i bild. Bildlärare 5 (BL 5) är också behörig i bild och utbildad grundskolelärare som undervisar på högstadiet.

4.3 Genomförande

Efter urvalet av de fem bildlärare som tackade ja var det dags för intervjuer. Korrespondenser gick via epost och Facebook Messenger. Mest passande platser för intervjuerna var skolorna bildlärarna arbetar i. Intervjuerna spelades in på iPhone i en app för podcasts som heter Recorder. Innan inspelningen kontrollerades ljudet. Man kan bara spela in 15 minuter och då måste man börja om så lärarna informerades att förutsättningarna var så. Det var inte något problem angående detta. Vi satt på en lugn och trevlig plats på deras arbetsplats och intervjuerna varade inte längre än 20 minuter vilket gav en bra förutsättning för en kvalitativ intervju (Kvale & Brinkmann, 2014). Intervjufrågor var uppdelade i flera områden som kan ses i bilaga. Efter allmänna frågor om antalet år i yrket och behörighet fokuserades intervjuerna mer på vilka digitala verktyg bildlärarna använder i sin bildundervisning, hur ett upplägg kan se ut, för- och nackdelarna samt övriga funderingar. Det kändes mer som ett spontant samtal med stödfrågor.

4.4 Bearbetning av data

Analysprocessen startades med genomgången av de transkriberade intervjuerna. Redan innan intervjuerna utfördes fanns en idé om hur resultatet skulle analyseras och sammanställas. Detta var möjligt genom att gruppera svaren i olika grupper och med olika färger beroende på frågeställningar. Kopplingen mellan valda teoretiska perspektivet har använts vid analys. Detta är genomförbart eftersom analysmetoden påverkades av utformandet av intervjuguiden samt genomförandet av intervjuerna (Kvale & Brinkmann, 2009). Det insamlade materialet

sorterades och grupperades i fyra kategorier: vilka digitala verktyg använder bildlärarna i sin undervisning, hur kan ett upplägg se ut, vilka för- och nackdelar beskriver bildlärarna i sin undervisning när de använder digitala verktyg samt övriga funderingar om fortbildningen. Denna indelning kunde på bästa sätt svara på frågeställningarna. Sedan grupperades svaren enligt frågeställningarna för att illustrera ett tydligt resultat.

4.5 Etiska överväganden

Att ta hänsyn till etik när studier utförs är alltid av största relevans. Innan intervjuerna påbörjades var alla fyra huvudkraven uppfyllda. Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet var bearbetat (Vetenskapsrådet, 2002). Bildlärarna informerades i förväg om syftet med undersökningen samt att deras namn inte ska publiceras. De hade inte något problem angående nyttjandekravet som syftar på att uppgifter insamlade om enskilda personer endast bör användas för forskningen. De var informerade att intervjun var frivillig samt att de när som helst kunde välja att avbryta intervjun. De var också erbjudna att läsa det färdiga examensarbetet.

5. Resultat

Nedan beskrivs resultat av bildlärares erfarenhet av digitala verktyg inom bildundervisningen. I det första avsnittet beskrivs vilka digitala verktyg bildlärares använder i sin undervisning. Avsnitt två handlar om hur bildlärares använder digitala verktyg genom olika uppläggs i sin undervisning. Vidare beskrivs i avsnitt tre vilka för- och nackdelar bildlärares beskriver i sin undervisning när de använder digitala verktyg. Det sista avsnittet beskriver varför lärarna väljer digitala verktyg.

5.1 Digitala verktyg som bildlärares använder i sin undervisning

Alla bildlärare använder någon form av digitala verktyg i viss utsträckning. De använder pc, Mac, Chromebok, projektor, skrivare, skanner, ljusbord och iPad. Vidare använder de pedagogiska webbsidor som Skolplus, Wikipedia och Nationalencyklopedin. Powerpoint och Padlet använder de för att göra presentationer, Stop motion för animation, iMovie för att göra videofilmer och Adobe Photoshop, Gimp och Pixlr för redigering. Vidare används internet och Youtube för att söka upp fakta och information. Alla använder dator, iPad och skrivare nästan dagligen. Internet används för att visa filmer från Skolverket, till exempel hur man gör en bra bildanalys och filmer om olika konststilar. Respondenterna beskriver också YouTube som användbart för hur man kan lära sig att rita serier. Hur tecknas ett ansikte eller hur skapas en akvarellmålning kan vara användbara verktyg för att utveckla liknande uppgifter.

Bildlärare 4 beskriver sitt digitala användande enligt följande:

Jag har tillsammans med andra lärare använt till exempel Skolplus, där det finns en mängd pedagogiska övningar att arbeta med. Övningarna har bestått av att arbeta och redovisa via iPad och iPad har använts sedan år 2000. (BL 4)

I likhet med bildlärare 4 tycker bildlärare 2 att man kan använda digitala verktyg med ett annat syfte som till exempel att använda mjukvaror. Det finns en stor skillnad dessa två lärare emellan.

Bildlärare 2 uttrycker att:

Vi arbetar med Stop motion och iMovie och tidigare har jag använt bildbehandlingsprogram Gimp. Vi har inte Photoshop här i skolan. Det är ju ganska dyrt och så har jag haft en nätt version av ett program som heter Gimp. (BL 2)

Vidare arbetar nästan alla bildlärare med fotografi under året. Ingen av dem använder systemkamera längre. Bildlärare 2 säger så här:

Eleverna använder sin iPad och när jag jobbade tidigare eleverna har använt sina mobiler för att fota. Så det har inte varit kamera på skolan. (BL 5)

Bidlärarna använder mest iPad för fotoprojekt, Stop motion för att göra animation, iMovie för videofilmer och Gimp eller Pixlr för bildredigering. De arbetar inte med digitala verktyg i uppgifterna hela tiden. En stor majoritet av lärarna använder digitala verktyg hälften av läsåret i olika uppgifter i årskurs 7-9. Resterande hälften av läsåret tilldelar de uppgifterna på ett traditionellt sätt så som att måla och teckna.

När det gäller hårdvaran använder alla bildlärare dator, iPad och skrivare nästan dagligen. De använder också OneNote och SharePoint för att lägga upp uppgifterna. Eleverna har tillgång till detta online och hela tiden. På det här sättet kan de arbeta hemifrån och ha tillgång till uppgifterna om de är borta på resa eller är sjuka.

5.2 Hur lärarna använder digitala verktyg i sin undervisning?

För att få svar på hur bildlärarna använder digitala verktyg intervjuades lärarna om olika upplägg de arbetar med under sin lektionstid. Nedan beskrivs olika upplägg hos de olika bildlärarna. Nästan alla beskriver att Internet kan ses som ett hjälpmedel därför att man kan söka fakta på Wikipedia eller i Nationalencyklopedin (NE). Eleverna kan söka fakta om en konstnär och olika konststilar. Bildlärare 3 beskriver så här:

Eleverna gör ett specialarbete om t.ex. någon konstinriktning: söker fakta, dokumenterar, visar hur man kan göra om befintliga bilder i olika dataprogram, men också visa att man behärskar hantverket genom t.ex. collage tekniken. (BL 3)

Vidare använder bildlärare 4 mer avancerade metoder:

Vi lär oss ”Grid” metoden för hand och hur delar vi upp motivet med hjälp av den. Under nästa pass ersätter vi samma metod med ett digitalt hjälpmedel. Vi lägger samma bild på datorn, scan och projicerar motivet på målartytan/duken så att det blir enklare att skissa mera krävande motiv till exempel porträtt/blommor. (BL 4)

Vi kan se att ett upplägg skiljer sig mellan bildlärarna och deras användning. Bildlärare 1 beskriver sitt upplägg genom animation eleverna arbetar med. Hon uttrycker sig:

Om de jobbar med animation först fotograferar de, tar bilder med sin iPad, sen kan de rätt tekniskt jobba med bilderna i iMovie eller i sådana program som handlar om animation så kan de göra animerade filmer. (BL 1)

Bildlärare 2 arbetar med ett upplägg genom att låta eleverna använda bildredigeringsprogram. Hen säger så här:

När vi använde Gimp då valde eleverna gamla bilder. Jag hade ett antal bilder som de kunde välja och sen kunde de förändra dem med bildprogrammet. Därefter gjorde vi också reklambild. (BL 2)

Ett upplägg eller uppgift kan se olika ut hos olika bildlärarna. Alla arbetar med fakta som är att söka på internet men också med andra uppgifter så som användning av olika mjukvaror som iMotion eller Gimp. Det beror helt enkelt på vad eleverna arbetar med.

5.3 Vilka för- och nackdelar beskriver bildlärarna i sin undervisning när de använder digitala verktyg?

Det finns både för- och nackdelar när det gäller digitala verktyg. Dessa kan också se olika ut hos olika lärarna.

5.3.1 Fördelar

Majoriteten av bildlärarna tycker att en av fördelarna är att det blir lättillgänglig för eleverna. Många av uppgifterna finns på OneNote och SharePoint och då har eleverna dem online hela tiden även när de är bortresta. En annan viktig fördel är att eleverna tycker att detta är ett smidigt

och framförallt roligt sätt att arbeta eftersom digitala verktyg ändå används som en del av deras vardagsspråk. Ytterligare en viktig fördel är att med digitala verktyg sparar bildlärarna sin tid. Bildlärare 5 förklarade att förr i tiden skulle eleverna åka till biblioteket och hitta relevanta böcker för att söka fakta. Nu händer det med ett klick på internet eller NE när de ska söka fakta om konstnärerna eller olika konststilar. Bildlärare 1 tycker om fördelarna på följande sätt:

När det gäller eleverna, fördelen är att de har tillgång till uppgifter, instruktionerna och till bedömning. Det är lätt tillgängligt. (BL 1)

Vidare tänker bildlärare 2:

Fördelarna är att eleverna tycker att det är roligt. De är rätt duktiga på att hantera den digitala teknologin. I vissa läge duktigare än jag är och har bättre koll på grejerna än att jag har. (BL 2)

Bildlärare 4 uttrycker sig nästan likadant när det gäller fördelarna och att nå alla elever med arbetsuppgifter:

En av fördelarna med teknologin är att man når ut till alla elever med arbetsuppgifter. Elever kan till viss del arbeta hemifrån och lägga upp arbetet i mappar som läraren har tillgång till. Elever tar oftast lättare till sig ny teknologi och ungdomar är mer orädda att testa. Fördelar är också att läraren/elev snabbare kan söka fakta. Det finns roliga upplägg på undervisningen som eleverna lättare tar sig till sig och framförallt kommer ihåg. (BL 4)

Till skillnaden från bildlärare 4 förklarar bildlärare 3 hur en fördel kan vara på följande sätt:

Lättare att förklara grundläggande bildelementen med hjälp av digitala redskap, sambandet Form/Valör/Färg. Enklare för eleverna att se den praktiska användningen av detta de lär sig i ämnet bild som exempelvis i spelmiljöer, grafisk design eller illustration. (BL 3)

För att dra slutsatser kan fördelarna vara att nå alla eleverna på deras plattform, att spara tid samt att eleverna tycker att det är roligt.

5.3.2. Nackdelar

Den största nackdelen som majoriteten av lärarna beskriver är att det krånglar och inte fungerar som det ska. Bildlärare 1 uttrycker sig så här:

Nackdelar är när det strular med den tekniska och inte fungerar. Nackdelar är också att det tar mer över den digitala än den traditionella. (BL 1)

Till skillnad från bildlärare 1 förklarar bildlärare 2 nackdelar på följande sätt:

Nackdelen kan vara att de inte har grejerna laddade och så saker inte fungerar eller att nätet här inte fungerar, tekniska problem kan man säga. (BL 2)

Vidare ser bildlärare 4 nackdelen som svårighet att hänga med i utvecklingen som går väldigt fort och att få dygnet att räcka till. Ytterligare förklarar bildlärare 3 nackdelar på följande sätt:

Det kan bli lätt att man ser handen som mindre viktig och får en felaktig bild att den kan ersättas med tekniska hjälpmedel. Dagens elever har exempelvis mindre kunskaper i traditionella bild metoder till exempel blockprint, av olika anledningar samt svårare med handmotorik och hjärna/hand koordination. (BL 3)

Majoriteten av bildlärarna tycker att en stor nackdel är när det krånglar med digitala verktyg och när det inte fungerar som det ska. Då går arbetsuppgifterna långsamt, både lärarna och eleverna kan vara stressade och frustrerade men på samma sätt flexibla att snabbt ta in andra arbetsuppgifter.

5.4 Varför välja digitala verktyg?

Lärarna uttrycker sig på olika sätt om varför de väljer digitala verktyg i blindundervisningen. Många tycker att det blir enklare för eleverna samtidigt som det är ett smidigt sätt att arbeta. Bildlärare 3 förklarar så här:

För att det blir enklare för eleverna att se olika bildelement till exempel bara form, som markeras med yttre röda linjer eller bara valörer, vi tar bort färgen digitalt. På detta sätt kan eleverna fokusera på ett element i taget utan att blir förvirrade av andra

delar till exempel olika färger. Vi kan till exempel manipulera en redan påbörjad bild som görs om digitalt för att skapa en bakgrund för programmerings uppgifter senare till exempel i Scratch där vi animerar elevernas bilder, exempelvis propellerflygplan som görs på papper men blir flygande efter att den animeras. (BL 3)

Vidare uttrycker sig bildlärare 5 att det blir tydligt att visa eleverna vad man menar. Hen säger så här:

Man väljer digitala verktyg av olika skäl. Dels är det smidigt sätt att arbeta och sen det är väldigt tydligt att visa eleverna vad man menar och sen är det också att det är en stor del av deras värld just det med iPad och telefoner och nätet och just då kan man möta elevernas behov på ett annat sätt, nå dem så att de vill jobba. (BL 5)

Några av bildlärarna tycker att elever som är mer kunniga i digitala verktyg också når ett bättre resultat i de uppgifterna som kräver användning av digitala verktyg. Detta påstående förklarar bildlärare 2. Hen uttrycker sig på följande sätt:

Några elever är duktiga på väldigt mycket så de är ofta bra på detta också, tycker jag. Så finns det enstaka som är mer duktiga på detta. (BL 2)

Vidare tänker bildlärare 5:

Sådana elever som har jobbat mycket med Photoshop och suttit mycket och har bättre Photoshop program hemma, då märker man att de kan leverera bättre. De har övat lite mer. (BL 5)

Några av bildlärarna tar hänsyn till elevernas förkunskaper i digitala verktyg. Bildlärare 4 förklarar att resurser inte ska kastas. Vidare uttrycker bildlärare 1 att det finns elever med olika förkunskaper och som lärare måste man arbeta mer med de som har det svårare. Hon förklarar så här:

Det visar sig att det finns elever med den traditionella tekniken som har lättare och svårare. Då måste man ta hänsyn till de som har svårare, tycker jag. De som har lättare, de utvecklas snabbare. De behöver inga anpassningar. (BL 1)

Alla bildlärare tycker att eleverna har en positiv inställning till digitala verktyg och de tycker att det är roligt att använda det.

De flesta har positiv inställning. De är födda med den tekniken. Det är deras vardag och de är så vana vid att använda den. (BL 1)

Vidare tycker bildlärare 5 nästan likadant som bildlärare 1 när det gäller elevernas inställning. Hen förklarar detta på följande sätt:

Eleverna är för det mesta positiva. De tycker att det är roligt för att de jobbar med den som de känner att de kan. Stopmotion och Photoshop var nytt men de lärde sig snabbt. (BL 5)

Vidare nämner BL 5 att det finns enstaka elever som vill jobba bara med den traditionella tekniken eftersom de kanske är trötta på digitala verktyg:

Men det kan finnas att några elever har en sådan inställning nej vi vill jobba traditionellt vilket vi gör också. Det finns sådana, kanske inte för många men det finns. (BL 5)

6. Diskussion

I det här kapitlet diskuteras studiens resultat och valet av metod. Avslutningsvis beskrivs tankar kring vidare forskning och undersökningar.

6.1 Resultatdiskussion

Nedan diskuteras resultatet i form av användning av digitala verktyg, för- och nackdelarna samt slutsatser.

6.1.1. Användning av digitala verktyg

Studiens resultat, såväl som tidigare forskning, visar samstämmigt att digitala verktyg är något bra och positivt i dagens skola. Alla tycker att digitala verktyg ska vara tillämpad i skolan. När det gäller dator, internet, skrivare och Youtube använder respondenterna dessa verktyg varje dag därför att de ser detta som hjälpmedel och att det underlättar i den dagliga undervisningen. Internet, Wikipedia och Nationalencyklopedin används nästan dagligen för att söka upp fakta och leta efter inspiration. Lärarna tycker att det är ett smidigt sätt att arbeta samt att man sparar tid då man inte behöver åka till biblioteket och söka relevanta fakta där. Samtidigt tycker eleverna att det är roligt och ett användbart sätt att arbeta eftersom digitala verktyg är en naturlig del av deras vardag. Samma resultat påpekade Långström och Viklund (2006) som menar att användning av internet och digitalisering har blivit ett hjälpmedel i undervisningen. Selwyn (2016) stärker samma idé när han påstår att syftet med digitaliseringen är att underlätta förändringen i undervisningen. Även Bjärenäs (2019), Långström och Viklund (2006), Wood (2004) och Heydon et al. (2017) visar positiva resultat i användning av digitala verktyg i bildundervisningen.

När det gäller användningen av mjukvaror och olika program använder bildlärarna sådana utrustningar hälften av ett läsår. Lärarna lägger uppgifterna för eleverna som ska göras digitalt, till exempel att göra fotouppgifter, göra iMovie osv. Resterande hälften av läsåret tilldelar bildlärarna uppgifterna att göra målningar och teckningar. Ytterligare påpekas av Skolverket om vikten av att utveckla sig i bild med digitala verktyg (Skolverket, 2011). Bilden mellan lärarna och Skolverket stämmer i användning av digitala verktyg. Även om bildämnet

dominerades av traditioner och arbetssätt som har sitt ursprung i den traditionella tekniken som papper och pennor påpekar Skolverket betydelse av olika typer av digitala verktyg som ska användas för att uttrycka sig genom bilder (Skolverket, 2011).

Vidare påpekar Skolverket (2011) användning av digitala verktyg i bild inom film, ljud, digital bearbetning och foto. Skolverket skriver om digitala verktyg inom flera områden som till exempel i kursplanen, ämnets syfte och i det centrala innehållet. Ytterligare påstår Marner och Örtegren (2003) att användning av digitala verktyg fanns i de flesta av de nio svenska skolor de forskade i.

Teorier som studien har utgått ifrån var didaktiska teorier med fokus på just hur frågan. Varför, när och vad ska läras ut var viktigt i studien men fokus var på hur bildlärarna använder digitala verktyg. Studien visade att bildlärarna tillämpar digitala verktyg genom olika upplägg de arbetar med. Ett upplägg kan bli annorlunda hos olika bildlärare. Skolverket (2011) anser att digitala verktyg borde vara implementerat genom kursplanen. Samtidigt är det fortfarande lärare som organiserar och har frihet att lägga upp sin lektion som hen vill. Skolverket ger frihet åt bildläraren att använda digitala verktyg men säger inte exakt vilka redskap och tekniker lärare borde välja. Det beror helt enkelt på vilka av kunskapskraven lärare arbetar med i olika uppgifter. Om bildläraren arbetar med videofilm då är det iMotion de använder men det kan lika bra använda vilket videoprogram som helst.

6.1.2. Nackdelarna med användning av digitala verktyg

Det finns både för- och nackdelar när det gäller användning av digitala verktyg. Majoriteten av bildlärarna tyckte att en stor nackdel var när det krånglar med digitala verktyg och inte fungerar som det ska. Då kan lärarna men även eleverna vara frustrerade och arbeta under stress. Bildlärarna måste vara skickliga och flexibla i att kunna byta inriktning och ändra den planerade undervisningen. Även IT måste vara förbered på förbättringar och bättre utrustningar.

Vidare påpekar Dunkels och Lindgren (2014) att allt detta ställer högre krav på IT. IT måste garantera trådlöst bredband och lagring på nätet, i det så kallade molnet. Detta är också viktigt

eftersom några skolor tillåter eleverna att använda sina egna datorer, surfplattor och mobiltelefoner, så kallad *BYOD, bring your own device*. Även om läroplanen inte explicit uttrycker att varje elev ska ha en egen dator innebär detta att tillgången till digitala verktyg behöver vara bra.

6.1.3. Fördelarna med användning av digitala verktyg

Vidare visade resultatet om hur fördelarna kan vara. Det var lite annorlunda när det gäller att fota. Innan datorerna skulle det ta mer tid med systemkameran och mörkt rum för att framkalla bilder. Idag är det snabbare eftersom eleverna fotograferar med sin iPhone eller iPad. När det gäller att göra en snabb affisch var det också annorlunda. Förr i tiden tog det längre med penna och papper. Idag är det snabbare. Eleverna kan ta en bild med sin iPad eller skanna bilden och göra en affisch och reklam för produkt i ett ögonblick.

Det var också annorlunda förr att söka fakta. Med ett enkelt klick på Internet kan eleven nu nå NE eller Wikipedia och leta fakta om en konstnär eller en konststil. Förr i tiden var eleverna tvungna att åka till biblioteket och söka relevanta böcker, läsa och analysera dem. Digitala verktyg sparar mycket tid i vissa uppgifter.

En annan viktig fördel som alla tyckte var viktigt att nämna är att med digitala verktyg når bildläraren alla elever eftersom det är en naturlig del av deras vardag. Lärarna lägger uppgifterna på SharePoint eller OneNote och eleverna har tillgång till detta även när de är bortresta eller sjuka. Eleverna tycker att det är roligt och alla har en positiv inställning till att använda digitala verktyg. Även Skolverket (2011) framhäver användning av digitala verktyg inom flera områden och vi ser att bilden mellan Skolverket och lärarna verkligen stämmer. Bildlärarna är duktiga på att komma ikapp med digitala verktyg och vara till hjälp åt eleverna som är snabba i att lära sig den senaste tekniken. Alla arbetar för att digitaliseringen ska genomföras och skolan utvecklas på det bästa sättet.

6.1.4. Slutsats

Som resultatet visade använder bildlärarna olika digitala verktyg för sina undervisningar men också för dokumentation. Skolverket (2011) framhäver tydligt användning av digitala verktyg och lärare har frihet att själva välja mjukvaror som ska användas och hur undervisningen ska organiseras. Lärarna i min studie använder Adobe Photoshop, Pixlr, Gimp, iMotion, digital kamera, One Note och Padlet inte i alla uppgifterna per ett läsår. De använder digitala verktyg i hälften av uppgifterna per ett läsår. Resterande hälften av ett läsår tilldelar de uppgifterna på det traditionella sättet så som målningarna och teckningarna. Vidare använder bildlärarna internet, dator, iPad, Youtube och skrivare nästan dagligen. De arbetar med fotouppgifter, kollageteknik, gör affischer, iMovie, fotografering osv. Resultatet överensstämmer med skolverkets bild av hur lärare ska arbeta med digitala verktyg. Skolverket (2011) påpekar i den senaste läroplanen, Lgr 11, olika upplägg som lärarna kan och borde ta hänsyn till vad gäller användning av digitala verktyg. Vidare visade resultatet att digitala verktyg är frekventa hjälpmedel i dagens bildundervisning. Fördelarna i mitt resultat med digitala verktyg framträder som fler än nackdelarna.

Min erfarenhet som bildlärare visar att iPad i undervisningen är bra för både lärare och elever. iPad är ett bra redskap för eleverna när de söker kunskap om olika konstnärer, konststilar och när de letar efter inspiration. Det fungerar ofta bättre än lärarledd katederundervisning då eleverna kan ha svårt att koncentrera sig och ta till sig kunskap på det sättet. En annan fördel är att iPad underlättar och stöder elever med särskilda behov att nå sin fulla potential. En nackdel som bildlärare kan stöta på är att iPad sen distraherar eleverna och att de används till andra saker än undervisning som till exempel dataspel.

Bildlärarna borde inte utesluta den traditionella undervisningen utan att den och digitalisering ska komplettera varandra på ett bra sätt. För att implementera iPad och digitala verktyg i undervisningen krävs adekvat och tillräcklig fortbildning. En stor majoritet av bildlärarna nämner att de vill ha mer fortbildning och detta styrks av forskning kring kompetensutveckling. Visst finns nackdelar med digitalisering av bildundervisningen men lärarna borde trots detta fokusera på fördelarna som är övervägande därför att vi lever i ett digitaliserat och kunskapsorienterat samhälle var eleverna är vår framtid.

6.2 Metoddiskussion

Syftet var att undersöka bildlärnarnas uppfattningar om användning av digitala verktyg samt vilka för- och nackdelar de stöter på när de använder digitala verktyg. Den valda metoden för undersökningen var semistrukturerade kvalitativa intervjuer med möjlighet att ställa följdfrågor (Dimenäs, 2007). Valda metoden gjorde att resultat nåddes baserad på intervjufrågor, se bilaga. Den samtalsliknande intervjuformen liknade mer ett vanligt samtal. En av intervjuerna var lite laddad i början på grund av samma modersmål men det svenska språket har använts i intervjuerna.

Att göra intervjuer i bildlärnarnas sal underlättade förståelsen för lärarnas svar. Alla bildlärnarna hade varit i yrket mellan 4 och 46 år. Detta var värdefullt och bidrog till att resultatet kunde få en ganska realistisk bild av bildlärares arbete. Bildlärnarna var valda genom bekvämlighetsurval men också med snöbollsurval. Troligtvis skulle det inte bli annorlunda resultat om ett annat urval användes. Intervjuerna gav svar på undersökningens frågeställningar vilket gjorde analysarbetet intressant. De flesta svaren hade jag förväntat mig men så fanns det svar som var mera oväntade.

Nackdelen med intervjun är att det kan vara en subjektiv uppfattning och risken för bortfall är därför stor. Den tar även mycket tid att bearbeta och transkribera och svaren kan vara svåra att analysera. Särskild svårt kunde det vara att transkribera om författaren har väntat i flera dagar att bearbeta svaren (Thuresson & Viklund).

6.3 Vidare forskning

Frågeställningarna som jag valde var intressanta både för mig och för bildlärnarna. Många intressanta svar var bearbetat som kan kopplas till andra områden. Ett annat undersökningsområde som väckte mitt intresse under processens gång var hur eleverna interagerar med digitala verktyg. Vad tycker de? Känner de sig på hemmaplan med digitala verktyg? Det kunde vara värt att undersöka vidare och genomföra enkätfrågor med eleverna då kunde man nå mer antal av respondenterna.

Detta arbete har gett svar på hur bildlärarna använder digitala verktyg samt vilka för- och nackdelar de stöter på när de arbetar med digitala verktyg. Jag önskar att de avslutande frågeställningarna kan ge motivation och inspiration till vidare forskningen.

Referenslista

Alsing, M.L. (2017). *Självständigt arbete på grundnivå (yrkesexamen)*. Sverige: Högskolan Dalarna, Akademin Utbildning, hälsa och samhälle, Pedagogiskt arbete. Hämtad 22 maj 2020, från <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1068635&dswid=7644>

Bjärenäs, A. (2019). *Position Sverige. Den digitala revolutionen i skolvärlden öppnar nya möjligheter*. Stockholm, Sverige: Dagens Industri. Hämtad 9 maj 2020, från <https://positionsverige.se/2019/05/28/digital-revolution-i-skolvarlden/>

Brink, A. (2012). *DET KREATIVA (I) RUMMET - En undersökning om digital teknik och bildundervisning*. Umeå, Sverige: Uppsala Universitet Hämtad 22 maj 2020, från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:536516/FULLTEXT02.pdf>

Bryman, A. (2013). *Samhällsvetenskapliga metoder* (2 uppl.). Malmö, Sverige: Liber.

Dimenäs, J. (2007). *Lära till lärare*. Stockholm, Sverige: Liber AB.

Denscombe, M. (2014). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund, Sverige: Studentlitteratur.

Dunkels, E. & Lindgren, S. (2014). *Interaktiva medier och lärandemiljöer*. Stockholm, Sverige: Författarnas och Gleerups Utbildning AB.

Eriksson-Zetterqvists, U. (2006). *Ett möte med förhinder: om IT-satsningar i skolan*. Stockholm, Sverige: Libris.

Haelermans, C. (2017). *Digital Tools in Education. On Usage, Effects, and the Role of the Teacher*. Stockholm, Sverige: SNS Förslag.

Heydon, R., McKee, L. & Daly, B. (2017). *iPads and paintbrushes: integrating digital media into an intergenerational art class*. *Language and Education*, 31(4), 351-373. Doi:

10.1080/09500782.2016.1276585 Hämtad 22 maj 2020, från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1247849/FULLTEXT01.pdf>

Kress, G. (2003). *Literacy in the new media age*. Abingdon: UK: Routledge.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund, Sverige: Studentlitteratur.

Långström, S. & Viklund, U. (2006). *Praktisk lärarkunskap*. Lund, Sverige: Studentlitteratur.

Marner, A. & Örtegren, H. (2013). *Four approaches to implementing digital media in art education*. *Education inquiry*, 4:4, 23–217.

Marner, A., Segerholm, C. & Örtegren, H. (2003). *Nationella utvärderingen av grundskolan (NU-03). Bild*. Stockholm, Sverige. Hämtad 9 maj 2020, från <http://umu.divaportal.org/smash/get/diva2:15211/FULLTEXT01.pdf>

Nilholm, C. (2016). *Teori i examensarbetet-en vägledning för lärarstudenter*. Lund, Sverige: Studentlitteratur AB.

Parnes, P. (2015). *IKT, digitalisering och datalogiskt tänkande i skolan: vart vi är och vart vi är på väg*. *Datorn i utbildningen*, 2015, Vol.2015(1), pp. 38–43.

Selwyn, N. (2016). *Skolan och digitaliseringen. Blir utbildningen bättre med digital teknik?* Göteborg, Sverige: Bokförlaget Daidalos AB.

Skolverket (2011). *Läroplan och kursplan för grundskolan-Kursplan-Bild*. Stockholm, Sverige: Skolverket. Hämtad 24 mars 2020, från <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>

Skolverket (2015). *Bild, musik och slöjd i grundskolan. En sammanfattade analys av de nationella ämnesutvärderingarna*. Stockholm, Sverige: Skolverket.

Hämtad 20 maj 2020, från <https://www.skolverket.se/publikationsserier/rapporter/2015/bild-musik-och-slojd-i-grundskolan?id=3496>

Skolverket (2015). *Digitalisering i skolan-möjligheter och utmaningar*. Stockholm, Sverige: Skolverket. Hämtad 17 december 2019, från <https://www.skolverket.se/publikationsserier/forskning-for-skolan/2018/digitaliseringen-i-skolan---mojligheter-och-utmaningar?id=3971>

Skolöverstyrelsen (1962). *Läroplan för grundskolan, Lgr 62*. Stockholm, Sverige: Kungl. Skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen (1969). *Läroplan för grundskolan, Lgr 69. Allmän del 1*. Stockholm, Sverige: Skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen (1980). *Läroplan för grundskolan, Lgr 80*. Stockholm, Sverige: Skolöverstyrelsen.

Thuresson, I. & Viklund, A. (2006). *Utvärdering och omarbetning av Skatteverkets skolpaket*. Institutionen för Innovation, Design och Produktutveckling. Eskilstuna, Sverige: Mälardalens Högskolan Hämtad 04 juni 2020, från <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:121130/FULLTEXT01.pdf>

Uljens, M. (red.) (2004). *Didaktik: teori, reflektion och praktik*. Lund, Sverige: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 8 mars 2020, från www.vr.se

Wikipedia (2020). *Didaktik*. Hämtad 05 juni 2020, från <https://sv.wikipedia.org/wiki/Didaktik>

Wood J. (2004). *Open minds and sense of adventure: how teachers of art & design approach technology*. *Journal of Art & Design Education*. 23(2): 179-191.

Bilaga

Intervjufrågor

Bakgrundsfrågor

- 1 Hur många år har du jobbat som lärare?
- 2 I vilken skola och årskurs undervisar du i?
- 3 Hur många år arbetar du i nuvarande skola?
- 4 Är du behörigt lärare i bild?
- 5 Vilket universitet gick du i för att skaffa lärarutbildningen?

Digitala verktyg frågor

- 1 Använder du idag digitala verktyg i din undervisning?
- 2 Vilken typ (Datorn, Internet, Youtube, PowerPoint, Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, digital kamera, videokamera, iMovie osv.)
- 3 Hur länge har du använt de?
- 4 Hur kan ett upplägg se ut?
- 5 Varför väljer man digitala verktyg i blindundervisningen?

För-och nackdelar med digitala verktyg

- 1 Kombinerar du både digitala verktyg och den traditionella tekniken?
- 2 Vilka för-och nackdelar man ser av att använda digitala verktyg?
- 3 Hur upplever du vilken inställning eleverna har till IKT (information kommunikation teknologin)?
- 4 Varför tror du?
- 5 Tar du någon i hänsyn till elevens eventuella tidigare kunskap i digitala verktyg?
- 6 Hur i sådana fall?
- 7 Kan du finna något samband mellan elevernas digitala kompetens kopplat till skolresultat och prestation i bild?

Övriga frågor

- 1 Hur ser kompetensutveckling/fortbildning i er skola med anknytning till IKT?
- 2 Vilka förutsättningar krävs för att slutföra digitala verktyg fortbildning?

Tack för din medverkan!

Indira Kušmić